

PPA110วิชา สังคมและเศรษฐกิจไทย Thai Social and Economic Structure

By Dr. Phudit Nokhontod

บรรทัดฐาน

ความหมาย: บรรทัดฐาน (norm) คือ แบบแผนสำหรับประพฤติปฏิบัติที่มีมาตรฐานถูกจัดสร้างขึ้นมาเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม (มาตรฐานความประพฤติ)

ลักษณะของบรรทัดฐาน

1. บรรทัดฐานเป็นวิธีการหรือเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลที่เหมาะสม
2. บรรทัดฐานมีลักษณะเป็นมาตรฐานที่บุคคลได้รับการคาดหวังว่าจะใช้กำหนดแนวทางการประพฤติของตน

ข้อสังเกตเกี่ยวกับบรรทัดฐาน

1. บรรทัดฐานใช้ได้กับทุกคนหรือบางคนก็ได้
2. บรรทัดฐานอาจจะได้รับการยอมรับจากสมาชิกของกลุ่มต่างกัน
3. บรรทัดฐานวางขอบเขตเกี่ยวกับพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม
4. ทุกที่มีบรรทัดฐานอยู่ แต่จะแตกต่างกันไปในแต่ละแห่ง
5. บรรทัดฐานเกิดจากปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม
6. บรรทัดฐานอาจช่วยให้สามารถทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ได้

ประเภทบรรทัดฐานฐาน

1. วิถีชาวบ้าน (folk ways)
2. จารีต (mores)
3. กฎหมาย (law)

ประเภทบรรทัดฐานฐาน

ลักษณะ	วิธีประชา	จารีต	กฎหมาย
ความหมาย	1.ชาวบ้านทำกันจนเคยชิน	1.เกี่ยวกับความดี-ชั่ว	1.คำสั่งข้อห้าม ข้อบังคับ ใช้กับทุกคน
	2.ธรรมเนียม	2.เป็นประเพณี	
	3.ควรทำ	3.เป็นข้อห้าม	
		4.ต้องทำ	
บทลงโทษ	ถูกขูบชิบนิินทา หัวเราะเยาะ เหยียด หยาม ตำหนิ	ถูกประณาม ขับไล่จาก กลุ่ม รุมประชาทัณฑ์	ผิดกฎหมาย โทษตาม กฎหมาย
	ไม่เป็นทางการ	ไม่เป็นทางการ	เป็นทางการ

ตัวอย่าง

วิถีประชา	จารีต	กฎหมาย
มารยาท แฟชั่น ความ คลั่งไคล้สิ่งต่างๆ สวด มนต์ก่อนนอน อาบน้ำ วันละ 2 ครั้ง	ความซื่อสัตย์ ความ เสียสละ ความเมตตา กรุณา	เช่น ห้ามค้ายาเสพติด ต้องใส่หมวกกันน็อก ทุกครั้งที่ใช้มอเตอร์ไซด์ ไม่ทำผิดกฎหมาย

บรรทัดฐานฐานสังคมพิการ ภาวะสังคมพิการ ?

คดี...พิพาทกษา

3 แม่ลูก ชายฉีกใจ

แพรวา อัมพรประเนต ทาย 9 ศพ

ลูกชาย 3 ปี ไม่รอดงอาณา

ลูกชาย 2 ปี รอดงอาณา

สุดท้ายบอกจริง ๆ

ค่านิยม

1. ความหมาย : ค่านิยม (values) แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่คนส่วนใหญ่ชอบ สนใจ พอในปรารถนา ต้องการ ซึ่งมนุษย์เชื่อและยึดถือเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

2. หน้าที่ของค่านิยม (ค่านิยมมีลักษณะค่อนข้างถาวร เพราะถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก)

2.1 ค่านิยมมีบทบาทในฐานะเป็นตัวตัดสินใจ กำหนดหรือผลักดันใน พฤติกรรมโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง

2.2 ทำให้บุคคลสนใจเฉพาะในสิ่งที่ตนปรารถนา

2.3 คอยควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามบรรทัดฐาน

2.4 ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวในสังคม

ค่านิยมของสังคมไทยในอดีต

1. ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา
2. เชื่อเรื่องในกฎแห่งกรรม
3. เชื่อในเรื่องวิญญาณ ภูตผีปีศาจ มีความเชื่อในเรื่องอำนาจลี้ลับที่มีอยู่เหนือมนุษย์
4. ยกย่องระบบศักดินา เป็นความเชื่อที่ว่าเป็นผู้มีบารมี ความร่ำรวยบุคคลในตระกูลสูงศักดิ์
5. เคารพผู้อาวุโส อาจหมายถึงผู้ที่สูงอายุ ด้วยคุณวุฒิและวัยวุฒิ

ค่านิยมของสังคมไทยในอดีต

6. มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ
7. เชื่อถือโชคกลาง
8. ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม (มาสโลว์)
9. ยึดมั่นในจารีตประเพณี ยอมรับกฎเกณฑ์ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาว่าเป็นสิ่งดีงาม และต้องรักษาแบบแผน
10. นิยมอำนาจและบารมี
11. ชอบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สังคมไทยในอดีตมีความเข้าใจไว้วางใจกัน
12. พึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่เป็นการใช้ชีวิตแบบสันโดษ

ค่านิยมของสังคมไทยในปัจจุบัน

1. ยึดถือในพระพุทธศาสนา เช่นเดียวกับในอดีต มีการศึกษาพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนมีการปรับปรุงแก้ไข กฎเกณฑ์ข้อบังคับของสงฆ์
2. เคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์ สังคมไทยต่างจากสังคมชาติอื่น
3. เชื่อในเรื่องของเหตุผล ความเป็นจริง และความถูกต้องมากขึ้นกว่าในอดีต
4. ค่านิยมในการให้ความรู้ ปัจจุบันสังคมไทยมีการแข่งขันกันตลอดเวลา การจะพาตนเองให้รอดจากปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้ จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถที่โดดเด่นจึงเป็นสิ่งที่คนไทยในสังคมปัจจุบันต้องเสาะแสวงหา
5. นิยมร่ำรวยและมีเกียรติ สังคมไทยปัจจุบันให้ความสำคัญ เรื่องความร่ำรวยและเงินทอง

ค่านิยมของสังคมไทยในปัจจุบัน

6. **มีความเชื่อมั่นตนเองสูง** เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยทุกคนกล้าตัดสินใจและกล้าแสดงออกทางความคิดและการกระทำมีบุคลิกภาพเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำที่ดี
7. **ชอบแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น** ลักษณะกลัวการเสียเปรียบ กลัวสู้เพื่อนไม่ได้ เพื่อการอยู่รอดจึงต้องกระทำการแย่งชิง แสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง
8. **นิยมการบริโภคนิยม** นิยมเลียนแบบอย่างตะวันตก รักความสะดวกสบาย ใช้จ่ายเกินตัวเป็นการนำบริโภคของแพง ปลูกการมีหนี้สินมากมาย
9. **ต้องทำงานแข่งกับเวลา** ทุกวันนี้คนล้นงาน จึงต้องรู้จักกำหนดเวลา การแบ่งแยกเวลาในการทำงาน การเดินทางและการพักผ่อนให้ชัดเจน

ค่านิยมของสังคมไทยในปัจจุบัน

10. **ชอบอิสระ** ไม่ชอบอยู่ภายใต้อำนาจใคร ไม่ชอบการมีเจ้านายหลายคน ในการทำงานมักประกอบอาชีพอิสระ เปิดกิจการเป็นของตนเอง
11. **ต้องการสิทธิความเสมอภาค** ระหว่างหญิงชายเท่าเทียมกัน
12. **นิยมการทดลองอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน**
13. **นิยมภาษาต่างประเทศ** เพราะต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารทาง ธุรกิจและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ ตำราหรืออินเทอร์เน็ตมีความจำเป็น

ค่านิยมของสังคมไทยที่ควรแก้ไข

1. ให้ความสำคัญกับวัตถุ หรือเงินตรา ย่อมก่อให้เกิดผลเสียได้รับการดูแลดูแล เป็นที่รังเกียจต่อสังคม
2. ยึดถือในตัวเองบุคคล ยกย่องผู้มีอำนาจมีเงิน
3. รักพวกพ้อง รักความสนุกสนาน ความสบาย
4. รักความหรูหรา ฟุ่มเฟือย นิยมใช้สิ้นค้าแพง
5. ไม่ตรงเวลา ขาดระเบียบวินัย ขาดความกระตือรือร้น

ค่านิยมของสังคมไทยที่ควรแก้ไข

1. เชื่อเรื่องโชคลาง อำนาจเหนือธรรมชาติ ชอบเล่นการพนัน
2. ขาดความเคารพผู้อาวุโส
3. นับถือวัตถุมากกว่าพระธรรม ทำบุญเอาหน้า หวังความสุขในชาติหน้า
4. นิยมตะวันตก ลืมภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาของชาติ จนทำให้ภาษาไทยผิดเพี้ยน
5. พุดมากกว่าทำ หน้าใหญ่ใจโต สอรู้สอเห็น เห็นใครดีไม่ได้

ความแตกต่างระหว่างบรรทัดฐานกับค่านิยม

บรรทัดฐาน	ค่านิยม
เป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติ	เป็นทั้งแนวทางและจุดมุ่งหมาย ปลายทาง (เพราะในที่สุดต้องตัดสินใจ)
เป็นตัวบ่งการว่าต้อง/ควรทำตัวเช่นไร เมื่ออยู่ในสถานการณ์เฉพาะอย่าง	ไม่ต้องทำได้(ในบางสถานที่เช่น ที่ บ้าน) เพราะจะไม่ถู กตำหนิ / ประณาม
เป็นเรื่องทั่วไปอยู่ภายนอกตัวบุคคล	เป็นเรื่องส่วนตัวอยู่ภายในตัวบุคคล

โครงสร้างสังคมแบบหลวม (Loose Structure) ?

คำว่า "โครงสร้างหลวม" เป็นผลงานวิจัยของนักวิชาการที่ชื่อว่า John F. Embree ซึ่งได้มาศึกษารูปแบบทางสังคมของไทย โดยดูจากพฤติกรรมต่างๆ ความคิดเห็น ค่านิยม ฯลฯ โดยสรุปรูปแบบทางสังคมของไทยที่เรียกว่าโครงสร้างหลวม (จาก Thailand A Loosely Structured Social System, 1950)

ลักษณะโครงสร้างสังคมแบบหลวม

1. เป็นสังคมที่มีปัจเจกชนนิยมสูง (Individualism) รักอิสระทำอะไรตามใจตัวเอง ซึ่งน่าจะเกิดจากระบวนการหล่อหลอม กลุ่มเกลาทางสังคม (socialization) ที่ไม่มีการบังคับ และศาสนาที่เชื่อว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ไม่ก้าวกำยกัน

ต่างกับญี่ปุ่นที่เป็นโครงสร้างกระชับ ปัจเจกชนไม่มีอิทธิพลมากเท่ากับชุมชน เช่น การซื้อที่ดินในชนบทสำหรับญี่ปุ่นไม่ใช่ผู้ขายจะตัดสินใจได้เลยต้องให้กรรมการหมู่บ้านช่วยกันตัดสินใจว่าจะรับคนใหม่เข้ามาอยู่ในชุมชนหรือไม่

2. ไม่ชอบถูกผูกมัดในระยะยาว (Long-term obligation) แต่จะถนัดแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เรื่องเฉพาะกิจ ไม่ชอบวางแผนระยะยาว ถ้าปัญหายังไม่เกิดจะไม่หาทางป้องกัน แต่รอปัญหาเกิดแล้วค่อยหาทางแก้

3. มีความยืดหยุ่นสูง (Flexibility) คนไทยปรับตัวง่าย ไม่ยึด อะไรตายตัว ตรงข้ามกับฝรั่งที่มีความเข้มงวดกวดขันสูง (Rigidity)

4. เข้าใจกฎระเบียบและกติกาทางสังคม แต่มีการละเมิดบ่อยและผู้ที่ละเมิดกฎกติกาทางสังคมไม่ค่อยถูกสังคมลงโทษ (Low social sanction)

ผลของการมีโครงสร้างสังคมหลวม

ด้านบวก	ด้านลบ
1. อยู่รอดได้ดี (Survival Value) รู้จักเปลี่ยนท่าที เจรจาต่อรอง ปรับเปลี่ยนตัวเอง ไม่ยึดอะไรตายตัว 2. มีบูรณาการทางสังคมสูง (High social integration) จะเห็นจากการมีความแตกต่างด้านชาติพันธุ์	1. ไม่มีระเบียบ เพราะคนไม่ยึดติดกับตัวบทกฎหมาย มีการฝ่าฝืนกฎหมาย 2. ทำให้เกิดการปฏิบัติสองมาตรฐาน คือ คนที่รู้จักไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ผู้ไม่รู้จักจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย 3. ไม่มีการวางแผน ในกรณีที่เกิดปัญหา 4. เป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศ เพราะไม่เคารพกฎหมาย มีสองมาตรฐาน และไม่วางแผนหรือการตั้งเป้าหมาย)

ลาอูแบร์

ชาวสยามพูดปดเก่งและเป็นขโมย

- ▶ “ชาวสยามพูดปดเก่ง” และ “ชาวสยามเป็นขโมย” โดย “ชาวสยามจกไม่ปฏิเสธการลักขโมยเลยในเมื่อมีโอกาสที่จะกระทำได้”
- ▶ นิสสัย 2 ข้อหลักๆ นี้ อาจทำให้ชาวสยามดูเจ้าเล่ห์ ไว้วางใจใครไม่ได้ในสายตาชาวต่างชาติ โดย “มองสิเออร์ เซเบเรต์” (Céberet) เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ที่เดินทางมาเจริญทางพระราชไมตรีกับพระเจ้ากรุงสยาม ราวปี ค.ศ. 1687-1688 ก็เป็นอีกคนที่บันทึกนิสสัยเสียข้อนี้ไว้ โดยระยะเวลาหนึ่งปีที่ได้ติดต่อกับข้าราชการไทย ทำให้เขาเห็นดีเห็นงามในการเอานายทหารฝรั่งเศสมาเป็นหัวหน้าบังคับบัญชากองทหารไทยที่บางกอก โดยเขาให้เหตุผลว่า
- ▶ “...เพราะเป็นการที่อาจจะป้องกันอันตราย โดยเหตุที่ไม่ต้องวิตกกังวลถึงความคดโกงและทุจริตของคนไทยต่อไป (ความจริงคนไทยนั้นเป็นคนที่โกงและคิดการทุจริตอย่างหาตัวเปรียบไม่ได้เลย) เพราะนายทหารฝรั่งเศสของเราคงจะได้ควบคุมคอยระวังอยู่เสมอ...”

บอกว่าข้าราชการสยามชอบรับของกำนัล

- ▶ ในสยามผู้นี้ (โกษาเหล็ก) ย่อมจะอ่อนไหวไปโดยอำนาจของกำนัลทำนองนี้ จึงสอบถามผู้ให้ว่าตนจะทำอะไรเป็นการตอบแทนแก่เขาได้บ้าง มร.ก้องสตันซ์ตอบว่า ความกรุณาเดียวที่เขาใคร่ขอรับนั้นก็คือขอเข้ารับราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามเท่านั้น...”
- ▶ ในบันทึกของเขายังเขียนถึงนิสัยชอบรับของกำนัลของโกษาเหล็กจนถึงกับ “ร่ำรวย” โดยบอกว่าโกษาเหล็กมักจะขายของกำนัลที่มีผู้นำมาให้เพื่อเปลี่ยนเป็นเงิน และของกำนัลนั้นๆ ก็จะถูกคนซื้อกลับมามอบให้โกษาเหล็กอีกครั้ง วนลูปไปเรื่อยๆ
- ▶ “...มีผู้เห็นว่าตะลุมบรจุผลไม้สดและผลไม้กวนที่มีผู้นำมาให้เป็นของกำนัลตะลุมเดียวกันนั้นได้ถูกขายออกไปจากทำเนียบให้แก่พ่อค้าไม่ต่ำกว่าวันละ 30 เทียว และถูกซื้อกลับเข้ามาให้เป็นของกำนัลอีก เป็นจำนวนเทียวเท่าๆ กัน...”

บอกว่าคนสยามนิสัยดี ขบขันรื่นเริงง่าย

“...คนสยามเป็นคนที่มึ่นิสัยดีตามธรรมชาติและขบขันรื่นเริงง่าย และพวกเขา
มักตั้งใจปล่อยอารมณ์ไปกับความสนุกสนานและเสียงเพลงชั่วขณะหนึ่ง
เพื่อให้ (ลืม?) ความทุกข์ยากประจำวันที่เขาจำต้องทนทานจากการกระทำ
ของผู้ปกครองที่ไม่มีความรู้สึกรู้สมอะไร...”